

16-11-2005**Johan Vandenbroucke**

De tijd loopt

Vrijdag 11 november, het was al na de middag toen er gebeld werd. Ik opende welgezind de deur, en daar stond een troepje kinderen dat begon te zingen over Sint-Maarten. In hun handjes mandjes waarin snoep en geldstukken. Verbouwereerd gaf ik hen het enige muntstuk dat ik op zak had, en terwijl ik dat deed vond ik al dat het eigenlijk te veel was voor simpel gekweel waar ik helemaal niet op zat te wachten.

Dat er aan mijn deur een beroep zou worden gedaan op mijn vrijgevigheid, had ik wél verwacht. Warm gemaakt door de promotiecampagne onder de titel 'De tijd loopt', zat ik met de millenniumdoelstellingen in het hoofd. Tevergeefs, 11.11.11 liep aan mijn deur voorbij. Nu weet ik wel dat de vrijwilligers niet alleen de straat op gaan om geld te verzamelen - de opbrengst van de acties is ook peanuts vergeleken met de structurele doelstellingen - maar om de kwestie politiek aan te klagen, in dit geval ook om de politici te herinneren aan hun beloften.

Wachtend op de straatmilitanten van 11.11.11 tekende ik op de website www.11.be de petitie met politieke eisen, en verdiepte ik me in enkele recent verschenen boeken over hetzelfde onderwerp. Opmerkelijk trouwens hoeveel studies en geschriften er de laatste tijd verschijnen over globalisering, armoedebestrijding en de droom van een rechtvaardige wereld. Het lijkt op de hausse van het politieke boek in de jaren zeventig, alsof de uitgevers internationaal opeens bij het wereldverbeterende kamp behoren.

In de kritische reeks van uitgeverij Lemniscaat - waarin titels als No Logo van Naoemi Klein en Jihad vs. McWorld van Benjamin Barker verschenen - is er nu Het einde van de armoede van econoom Jeffrey Sachs, met als ondertitel: Hoe we dit doel binnen twintig jaar kunnen bereiken. Sachs werkt als speciaal adviseur van Kofi Annan, secretaris-generaal van de VN, en is verantwoordelijk voor het rapport over de millenniumdoelen. In zijn bevlogen boek verdedigt hij ten volle de door hem uitgewerkte plannen: "De millenniumdoelen geven de wereld een kans om de arme landen nu echt te helpen na twintig jaar mislukt beleid van structurele aanpassingen." Sachs, door wereldverbeteraar Bono zijn professor genoemd, is een positivist. "Onze generatie kan ervoor kiezen dat extreme armoede in het jaar 2025 de wereld uit is", schrijft hij in zijn inleiding, en dit kan met de "bescheiden financiële hulp van de rijke landen, meer dan ze nu geven maar binnen de grenzen van wat ze al lang geleden hebben beloofd".

In een eerste deel vertelt Sachs - daarbij allerminst bescheiden zijn eigen rol niet minimaliserend - over zijn indrukwekkende carrière als economisch adviseur voor allerlei regeringen. Hij werkte achtereenvolgens in Bolivia (om er de hyperinflatie te beteugelen), Polen en Rusland (integratie in de vrijemarkteconomie), China en India (waar in het laatste decennium "sterke economische groei hand in hand ging met de afname van de armoede") en in Afrikaanse landen. Door deze voorbeelden toont hij aan dat de stelling 'One fits all' niet werkt. Vooral in Afrika werd hij er bewust van dat het ontwikkelingsvraagstuk niet louter macro-economisch kan worden aangepakt, maar moet vertrekken vanuit een diagnose van de plaatselijke problemen. Zijn boek bevat, naast economische adviezen, ook concrete oplossingen, zo is Sachs een enthousiast promotor van geïmpregneerde muskietennetten om de malariaplaag in te dijken.

Bijzonder kritisch is Sachs voor de schamele bijdrage van zijn geboorteland, de Verenigde Staten; hij spreekt van "een van de grote schandes van deze planeet". Ook de decennialang gevoerde politiek van het

IMF en de Wereldbank bekritiseert hij. Ondanks hun ervaring, technische expertise, professioneel en gemotiveerd personeel, zijn ze "slecht gebruikt, ja zelfs misbruikt, namelijk als agentschappen van de crediteurlanden in plaats van als internationale instellingen die alle lidstaten vertegenwoordigen".

Sachs' boek lijkt me verplichte kost voor alle wereldverbeteraars. Dat is ook het boek van de Vlaamse journalist John Vandaele: Het recht van de rijkste (Houtekiet). Vandaele onderzoekt hoe internationale instellingen als de VN, de WHO, het IMF en de Wereldbank werken, alsook welke visie ons land daar verkondigt en hoe democratisch deze mondiale instellingen zijn. Het hoofdstuk over het IMF is getiteld: 'Veel geld, weinig democratie'.

Via gesprekken met vertegenwoordigers, bankiers en ngo-medewerkers schetst Vandaele op een opmerkelijk bevattende manier de belangrijkste discussies over de financiële instellingen, waar de bankiers van de wereld de toon aangeven. Hij vraagt zich ook af hoe weinig democratisch de instellingen zijn en waarom de 'cultuur van financiën' gedomineerd wordt door de Amerikaanse manier van denken en handelen, terwijl de Europese Unie - met België overigens in een vooraanstaande positie - eigenlijk over meer beslissingsmacht beschikt. Het recht van de rijkste is een noodzakelijk basiswerk, aan te bevelen aan de meer dan twintigduizend vrijwilligers van 11.11.11.

Uitgerekend tijdens het 11.11.11.-actieweekend raakte bekend dat Maurits Coppieters overleden was. In de jaren tachtig was hij de bezielende voorzitter van het NCOS, zoals 11.11.11 toen heette. In die tijd heb ik hem mogen meemaken als een inspirerend en visionair man, gedreven door een absoluut geloof in een rechtvaardige wereld. "De tijd dringt", schreef hij al in 1986: "Zovele westerse beleidsverantwoordelijken blijven blind en doof en machthebbers in de Derde Wereld bewandelen zelf ook al eens verkeerde paden. Daarom moet 11.11.11 steeds luider de stem verheffen en ook proberen daadwerkelijk iets te realiseren. Hoe de wereld morgen zal draaien, hangt ook van ons af!"

De Morgen, © 2005 Uitgeverij De Morgen n.v.